

Zeth Höglund

Lenin är död

Ur *Folkets Dagblad Politiken* 23 januari 1924. Lenin avled 21 januari. Artikelförfattaren ("Zäta") var vid denna tidpunkt ledare för Sveriges Kommunistiska Parti.

Lenin – detta ord är ej blott ett namn, det är ett stycke världshistoria. Hans liv och verk är en saga, en modern hjältesaga, men den innefattar ej blott en enskild mans utan ett helt folks och en internationell klass' heroiska frihetskamp: den ryska revolutionen och den börjande världsrevolutionen.

Sedan mer än 25 år var Lenin verksam i den ryska arbetarerörelsen och hela denna tid var han den främste ledaren för det socialdemokratiska partiet, senare kallat det bolsjevikiska och nu det kommunistiska, det parti som sedan mer än sex år genomfört den proletära revolutionen i Ryssland och med Lenin i spetsen skapat en arbetarnas och böndernas regeringsmakt i detta land. Vi marxister sätter inte det personliga högst i historien, vi vet allt för väl att utvecklingens drivande krafter ytterst tänds av det materiella och ekonomiska livets förhållanden, men vi underskattar icke heller personlighetens betydelse i det historiska skeendet. Och om en enskild människa som ett uttryck för strömningarna på djupet någonsin har spelat en ödesmärkt och avgörande roll i historien, så har det varit den man, som nu vid sin bortgång sörjes av många miljoner proletärer i Ryssland och hela världen. Vladimir Iljitj Lenin.

Han var dynamiten i den ryska revolutionens väldiga jordbävning, som för alltid krossade det gamla ruttna tsardömet och skakade det kapitalistiska systemet i sina grundvalar; han var själen i det nya samhällsbygget; han var den borne ledaren för den kommunistiska världsrevolutionen; han var fanan för de fattiga och undertryckta i alla länder – men för kapitalismens mäktige var hans namn en fasa och förskräckelse. Det heter om vår gamla unionsdrottning Margareta, att danskarna vördade henne som en gudinna, men för svenskarna var hon en helvetets pina. Så var också Lenin älskad och ärad av det internationella proletariatet men för furstarna, kapitalisterna och alla andra folkförtryckare var

han ett helvetes gissel, till soning för deras blodröda synder. Han var hård mot sina fiender, som den skapande måste vara; han kände intet förbarmande med den fåtalsklass, som skoningslöst trampat ner och utplundrat den stora arbetande befolkningen, han såg från sina marxistiska utgångspunkter klart klasskampens brutala och blodiga nödvändighet, men hans verk bottnade ytterst i hans hjärtas kärlek till de lidande folkmassorna liksom i hans förstånds reaktion gentemot den avskryvda, förvridna karikatyr av ett samhälle, vari vi lever.

Hur förklaras den enastående ställning Lenin tillkämpat sig som det ryska kommunistiska partiets och revolutionens ledare, den oerhörda auktoritet han ägde hos Ryssland som hos all världens arbetaremassor? Denne lille, tartariskt blickande äktryss med det bondska utseendet hade inga yttre egenskaper av särskilt bländande art. Det fanns och finns i det ryska kommunistiska partiet mer lysande talare än Lenin. Trotskij var honom utan tvivel överlägsen i formell glans och i talets rent yttre kraft. Det fanns och finns utan tvivel mer spirituella, bildrika, medryckande skriftställare: Radek och andra. Men ingen förstod som han den marxistiska teorins fasta och säkra grepp på verkligheten. Han utgjorde förkroppsligandet av marxismen, den harmoniska enhetens av djup teoretisk insikt och praktiskt handlingskraft. Han fullbordade och förverkligade den marxistiska teorin med ledning av den senaste mansålderns erfarenheter, och med rätta har man åt den moderna revolutionära marxismen gett namnet "Leninism".

Ingen ägde hans klara tanke, hans kloka omdöme, hans taktiska och strategiska snille: den sällsamma förmågan att helt kunna överblicka krigsskådeplatsen och att alltid välja den för arbetareklassen fördelaktigaste positionen, där det största möjliga resultat stod att få för minsta möjliga kostnad. Lenin besatt med ett ord geniets slagruta i finnandet av den riktiga vägen till erövringen och bevarandet av proletariats makt. Lenin hade alltid fått rätt av händelserna – däri bestod hemligheten i det dominerande inflytande, som han förvärvade inom det ryska kommunistpartiet och inom den kommunistiska internationalen. Han förstod offensivens konst men han förstod också reträttens dubbelt svåra uppgift. Han hade många framstående ledare i partiet emot sig, när han förordade den proletära råds maktens konstituering i november 1917 – män som Zinovjev och Kamenev ställde sig tveksamma gentemot detta steg. Han hade liksom många i partiet emot sig – Bucharin, Radek, m. fl. – när den hårda nödvändigheten att underteckna nederlagsfreden med tyskarna i Brest-Litovsk. Alexandra Kollontaj och Sjljapnikov bekämpade den nya ekonomiska politiken som ett avsteg från en klart kommunistisk linje. Men erfarenheten gav honom alltid rätt, och detta förvärvade honom slutligen en nästan absolut auktoritet i partiet: han var dess okronade imperator, men ej tack vare bördens eller vapnens rätt utan i kraft av sin obestridda andliga överlägsenhet. Men hans överlägsenhet låg ej blott på det intellektuella planet: det var också hans järnvilja och hans moraliska höghet, som konstituerade det stora i hans personlighet och hans verk.

Brandes säger om Lassalle: han var vilja och åter vilja, och viljan var hans liv. Det ordet gäller också om Lenin. Och denna vilja hade härdats till stål i fängelse och tjugoårig landsflykt, och den hade inriktats på ett enda mål: tsarismens störtande, kapitalismens störtande, rysk revolution, världsrevolution. Med ryssens otroliga uthållighet väntade Lenin sin dag, och den kom också. Genast vid världskrigets utbrott satte han mot detta brottsliga vanvett världsrevolutionens proletära lösen. I Zimmerwald, där på hösten 1915 de internationella socialisterna samlades för att ta upp kampen mot kriget (och där de svenska ombuden var bland de få, som den gången ställde sig på Lenins klara och konsekventa ståndpunkt), propagerade han parollen: "enda sättet att skapa en varaktig och demokratisk fred är att störta de kapitalistiska regeringarna i hela Europa. Icke klassfred utan klasskrig". Hur utopisk denna lösen än i det ögonblicket föreföll borgfredssocialisterna, så dröjde det icke två år, innan den var en blodig aktualitet. Steg för steg ledda han

det ryska proletariet fram till det slutliga avgörandet. Och han växte under de sex år han under skiftande situationer, under yttre och inre krig, under världsblockad och hungersnöd, under de tänkbarast förtvivlade omständigheter, lotsade revolutionen igenom alla svårigheter, till en statsman av utomordentliga mått och till en folkhövding som ingen annan. Till honom blickade varje proletär upp med förtroende och hänförelse. Och han tillkämpade sig slutligen hela det arbetande ryska folkets kärlek och även fiendens respekt. Hur samvetslöst man än i den borgerliga pressen har smädat och beljugit de bolsjevikiska ledarna – Lenin vågade man sig dock aldrig på. Ty en var visste, att det icke ens med förstoringsglas stod att uppleta den minsta fläck på denna karaktär, den var ren som guld. Och ingen kunde betvivla allvaret, ärligheten och oegennyttan i strävanden, som helgats av årtiondens kamp under fattigdom och de svåraste förföljelser.

Lenin var ej blott en stor härförare i proletarietets klasskamp – han var ock en lärare, en sanningssägare, en folkuppfostrare som ingen annan. I varje revolutionär rörelse finnes omogna, naiva, otåliga element: nykomlingar, känslotänkare och frashjältar, vilkas faktiska impotens står i omvänt förhållande till åthävarnas sprudlande liv. Saknande grundlig kännedom om den revolutionära kampens förutsättningar och möjligheter söker sådana element ofta driva fram aktioner i otid, som skulle vara dömda att misslyckas, viljande överhoppa naturliga utvecklingsskeden, skattande åt de stora ordens eller den tappra minoritetens undergörande kraft. Heidenstam har poetiskt omskrivit de hetsigas eller de förtvivlandes sinnesstämning i den bekanta strofen: ”Det är stoltare att våga ett tärningskast än tyna med slocknande låge, det är skönare lyss till en sträng som brast än att aldrig spänna en båge.”

Ja väl, det kan estetiskt vara en tilltalande heroisk syn att se arbetareklassens förtrupp stupa på barrikaden mot en övermänsklig fiende, men utan tvivel gagnas proletarietets sak mera genom att den spar sina krafter till dess den har utsikt att rycka arbetarklassens flertal med sig och segern därigenom är möjlig – säker kan den ju aldrig vara, ett riskmoment finns i varje strid. Lenin har inom den kommunistiska Internationalen fört en konsekvent kamp mot sådana riktningar inom vår rörelse, vilka blott bidrar till att isolera kommunismen och föra den till skadliga nederlag. Det är rätt betecknande att sådana strömningar huvudsakligen uppkommer i svaga partier – de avspeglar dess svaghet. I sitt glänsande arbete *Kommunismens barnsjukdomar* har han gått till rätta med dessa skenradikala och småborgerliga tendenser och påvisat, hur bolsjevikerna endast kunde segra genom ett försiktigt, grundligt, omsorgsfullt och långvarigt förberedelsearbete. Lika hänsynslös som Lenin var i kampen mot proletarietets fiender, lika hänsynslöst gick han tillväga gentemot riktningar och personer inom rörelsen, vilkas politik han ansåg vara en fara för densamma. Hans kritik gällde ej minst de fel som begåtts av sovjetrepubliken själv. I friskt minne står nog ännu på många håll den ingående självvranssakan som Lenin företog på de politiska agitatorernas kongress i oktober 1921, då han gav en bred motivering för den nya ekonomiska politiken och i samband därmed gjorde en omprövning av den kommunistiska taktiken. Han dolde här som alltid ingenting av svårigheterna i det egna partiets och de egna myndigheternas verksamhet, men denna kritik var en kritik till hälsa och nytt liv för Sovjet-Ryssland.

När Sovjet-Ryssland idag står starkt och orubbligt, när det tvingar den ena kapitalistiska staten efter den andra till att erkänna sig och att bryta inriktningspolitiken, när det inåt som utåt är i växande och uppåtstigande, medan den kapitalistiska världen sjunker allt djupare i kaos, - då är detta, så långt en enskild människa betyder något, främst ett verk av Lenins mäktiga ande och järnvilja för årtusen. Lenin var vårt tidevarvs Napoleon men vida större och betydelsefullare än denne, som huvudsakligen följde sin personliga äregirighets mål och endast i underordnad mån politiska syften av progressiv natur, medan Leninföreträdde en social idé av de väldigaste mått: genomförandet av den proletära världsrevolutionen.

Därför kunde han också med hundra gånger större rätt än Napoleon på sin ensamma ö ha utropat: den som smädar mitt minne, han biter i granit. Han fick väl ej uppleva världsrevolutionens slutliga seger men ännu i dödsögonblicket kunde han dock triumfera: den engelska arbetarregeringens tillkomst var ett stort framsteg i den riktning, Lenin förutspått, och i Frankrike brakar marken under fötterna på den europeiska kontrarevolutionens ledning, regeringen Poincaré.

Lenins bortgång är visserligen en svår förlust för Sovjet-Ryssland, liksom för hela den revolutionära världsrörelsen, men liksom Marx kommer Lenin att finnas kvar som en ständigt levande kraft i sina verk och i den internationella arbetarrörelsen, och hans betydelse kommer att växa dagligen. För oss, hans lärjungar och soldater, känns det hårt att mista en sådan anförare, men det ges intet vad; vördnaden inför hans död och ärandet av hans minne visar vi genom fortsatt trofast kamp i Lenins andra för det internationella proletariats sak.

Lästips

Hjalmar Branting: [Lenins historiska betydelse](#) (från *Folkets Dagblad Politiken* 22/1 1924)